

**JUNIORIJOUKKUEEN VUOROVAIKUSTA EDISTÄVIÄ SEKÄ HEIKENTÄVIÄ
TEKIJÖITÄ JÄÄKIEKOSSA**

Joel Järvenpää

Liikuntapedagogiikan kandidaatintutkielma

Liikuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2023

TIIVISTELMÄ

Järvenpää, J. 2023. Juniorijoukkueen vuorovaikutusta edistäviä sekä heikentäviä tekijöitä jääkiekossa. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, liikuntapedagogiikan kandidaatin tutkielma, 23 s.

Tämän kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli selvittää juniorijoukkueen vuorovaikutukseen liittyviä tekijöitä jääkiekossa. Erityinen painopiste oli vuorovaikutusta edistävillä ja heikentävillä tekijöillä sekä niihin vaikuttavilla ryhmäprosesseilla. Kirjallisuuskatsauksen rajaukseksi päättyi ammattilaisurheilun ulkopuolella tavoitteellisesti harrastavat 12–22-vuotiaat nuoret jääkiekkoilijat. Jääkiekko on kokenut lajina menneiden vuosikymmenten aikana muutoksia, minkä vuoksi myös vuorovaikutuksellisen puolen tutkimus on tärkeää.

Vuorovaikutus on ihmisten välillä tapahtuvaa vaikuttamista erilaisia viestejä välittäen puhumalla, ilmeillä tai teoilla. Koheesio tarkoittaa ryhmän kiinteyttä ja sen yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kirjallisuuden perusteella viihtyvyyttä ja vuorovaikutusta joukkueen sisällä edistivät avoin kommunikaatio ja ryhmän tiiveys. Yhteinen päätöksenteko ja tavoitteiden luominen olivat myös vuorovaikutusta edistäviä tekijöitä, yhdessä valmentajan hyvien vuorovaikutustaitojen sekä laadukkaiden kahdenvälisen suhteiden kanssa. Tehtäväsuuntautuneisuus on sekä kehityksen että viihtyvyyden kannalta merkittävä tekijä jääkiekkojoukkueessa. Junioriurheilussa tärkein yksittäinen toimija on valmentaja.

Kirjallisuus osoitti myös sen, että asioilla on kaksi puolta. Runsaat kahdenväliset suhteet ja osaltaan niiden luomat valtasuhteet saattavat heikentää vuorovaikutusta. Samoin liian suuri koheesio saattaa heikentää ryhmän vuorovaikutusta ja toimintaa, minkä lisäksi haasteita asettaa ammattivalmentajien puute junioriurheilussa sekä kauden hektisyys runsaan pelimäärän takia. Palautteenanto voi puolestaan edistää tai heikentää joukkueen vuorovaikutusta ja suoritusta riippuen siitä, onko se laadukasta vai ei.

Tämän kirjallisuuskatsauksen aineisto on peräisin Suomesta, Yhdysvalloista ja Kanadasta, minkä vuoksi siitä uupuu monia suuria jääkiekkomaita. Tutkimuksia on tehty rajallisesti jääkiekossa vuorovaikutusta ajatellen. Päivitystä ja lisätutkimusta jääkiekon vuorovaikutusympäristöstä ja sen vaikutuksesta urheilijoiden kehitykseen olisi tarpeen tuottaa erityisesti juniorijääkiekon puolella esimerkiksi joukkueen dynamiikasta ja sen kehittymisestä kauden aikana.

Asiasanat: vuorovaikutus, jääkiekko, joukkue, juniori, koheesio, nuori

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO	1
2 JUNIORIJÄÄKIEKON ERITYISPIIRTEET	3
2.1 Pelaajapolut.....	3
2.2 Juniorijoukkueen toimintaan osallistuvat henkilöt.....	3
2.3 Juniorijoukkueen kausi	4
3 VUOROVAIKUTUSTA EDISTÄVIÄ TEKIJÖITÄ	5
3.1 Rehellisyys ja avoimuus	5
3.2 Tavoitteet	6
3.3 Palautteenanto	7
3.4 Motivaatio ja motivaatioilmasto	8
3.5 Koheesio	9
4 VUOROVAIKUTUSTA HEIKENTÄVIÄ TEKIJÖITÄ	11
4.1 Tunteiden käsittely ja paineensietokyky.....	11
4.2 Arjen kiireisyys ryhmäytymisen estäjänä.....	12
4.3 Kahdenväliset suhteet ja valta-asemat.....	14
5 POHDINTA.....	16
LÄHTEET	19

1 JOHDANTO

Vuorovaikutus on aina tiiviisti sidoksissa kilpailu- ja valmennustilanteisiin (Kaski & Kuusela 2020, 117). Jääkiekon kaltaisessa joukkueurheilussa kilpailu ja valmentaminen ovat nuoresta asti läsnä toiminnassa, minkä vuoksi vuorovaikutukseen tulisi panostaa valmennus- ja kilpailutilanteissa. Joukkueen jäsenten ja toimintaan osallistuvien määrä hankaloittaa vuorovaikutusta ryhmäkoon kasvaessa, koska jäsenmäärän noustessa kahdenvälisen suhteen määrä joukkueen sisällä kasvaa huomattavasti enemmän (Karjalainen & Auvinen 2012, 101). Yksittäiselle pelaajalle, mutta myös valmentajalle tämä saattaa tuottaa erilaisia haasteita.

Tämän kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on syventyä juniorijoukkueen vuorovaikutukseen jääkiekossa. Joukkueen sisäisessä vuorovaikutuksessa on monta haastetta, mutta myös mahdollisuutta, joita tämä kirjallisuuskatsaus pyrkii avaamaan sekä pelaajan että valmentajan näkökulmista. Kirjallisuuskatsaus keskittyy ennen kaikkea vuorovaikutusta edistäviin ja heikentäviin tekijöihin, mutta kokonaisuuden kannalta on tärkeää huomioida myös erilaisia ryhmäprosesseja. Jääkiekkjoukkueen toimintaan liittyy runsaasti erilaisia henkilöitä ja rooleja, joilla voi olla vaikutusta edistämisen tai heikentämisen ilmiöihin, missä ihmisten kohtaaminen ja vuorovaikutus tapahtuvat.

Yliopistosarjojen mestaruuksia voittaneiden valmentajien keskuudessa Pohjois-Amerikassa tehdyssä tutkimuksessa on todettu, että pelaajia kohdataan nykyään enemmän kokonaisvaltaisina ihmisinä, minkä takia lopputuloskin on ollut parempi (Urquhart ym. 2020, 342). Teittisen (2012, 132) mukaan autoritaariset valmentajat väistyvät urheilusta pikkujoukkojen vuorovaikutuksellisten valmentajien tieltä. Vuorovaikutuksellisia puolia menestyksen taustalla on siis alettu ymmärtämään, minkä vuoksi seurojen kannattaisi kenties alkaa panostamaan enemmän valmentajien vuorovaikutusosaamisen kehittämiseen tutkimustenkin valossa.

Jääkiekkjoukkue on iso ryhmä ja sen toimintakyvyn kannalta oleellinen edellytys on avoin sekä rehellinen vuorovaikutus jäsenten välillä (Rovio & Saaranen-Kauppinen 2009, 62). Joukkue nähdään yhteisen tavoitteen vuoksi muodostuneena ryhmänä. Tässä kirjallisuuskatsauksessa ryhmä tarkoittaa myös joukkuetta ja näitä termejä, joukkue ja ryhmä, käytetään päällekkäin. Juniori tarkoittaa nuorta urheilijaa.

Jääkiekossa junioriurheilun ikäraajat ovat erilaisia maiden välillä. Ammattilaisuuden ja junioriurheilun raja on myös vanhemmissa ikäluokissa häilyvä, minkä vuoksi selkeää ikärajausta ei ole järkevää tehdä. Tämän vuoksi kirjallisuuskatsauksen painopiste on tavoitteellisemman urheilun puolella toimivissa 12–22-vuotiaissa nuorissa sillä rajauksella, että rajauksen vanhemmat juniorit eivät pelaa ammattilaisina. Jääkiekko on edelleen melko maskuliininen ja vanhanaikainen laji, mikä näkyy myös tutkimusten suuntauksessa. Osittain tuon vuoksi tämä kirjallisuuskatsaus käsittelee vain poikien tai miesten jääkiekkoa.

Jääkiekon asema merkityksellisenä lajina on Suomessa kiistaton. Kuitenkaan tutkimuksia lajin parissa ei ole tehty kovin paljoa ja suurin osa niistä on tehty valmentajan näkökulmasta. Lajin ja sen ilmiöiden tarkempi tutkimus olisi myös yhteiskunnallisesti merkittävää, koska laji on näkyvyydeltään ja saavutettavuudeltaan niin suuri. (Tyni 2012, 17–18) Tässä kirjallisuuskatsauksessa on huomioitu suomalaisten lisäksi kansainvälisiä tutkimuksia Pohjois-Amerikasta, koska jääkiekolla on myös siellä vahva asema.

2 JUNIORIJÄÄKIEKON ERITYISPIIRTEET

2.1 Pelaajapolut

Jääkiekkjoukkueet muuttuvat paljon ja karsintaa tapahtuu Suomessa vuosittain myös junioreissa (Jaakkola ym. 2016, 114). Suomessakin useat alaikäiset nuoret vaihtavat isompiin seuroihin ja muuttavat pois kotoa. Peruskoulun päätös on Suomen sarjoissa ensimmäinen yleinen kohta siirtyä isompaan seuraan, minkä vuoksi 15-vuotias nuori saattaa itsenäistyä unelman takia. Pohjois-Amerikassa ilmiö on laajempi ja sen on todettu olevan yhteydessä nuorten jääkiekkoilijoiden koulutukseen, mielenterveyteen ja kasvuympäristöön (Sturges 2022). Sturgesin (2022) mukaan Pohjois-Amerikassa yleisenä käytäntönä toimii isäntäperheperinne, koska muualle pelaamaan ja asumaan muuttavia 16–21-vuotiaita nuoria on tuhansia. Tässä tyyliässä nuori muuttaa pois kotoaan uuteen perheeseen asumaan ja isäntäperheelle maksetaan ylläpitokustannuksia hänen elämisestään.

Koska kirjallisuuskatsauksessa käsitellään laajaa ikähaitaria, on hyvä huomioida hieman toiminnan eroja ikäluokkien välillä. Suomen Jääkiekkoliitto on muodostanut pelaajapolun, mikä kattaa lapsikiekon innostumisvaiheen (5–9-vuotiaat), lastenkiekon valmistavan vaiheen (10–14-vuotiaat), huipulle tähtäävän tehostumisvaiheen (15–19-vuotiaat) ja huippu-urheiluvaiheen yli 20-vuotiaille (Tiikkaja 2016, 577). Vaiheiden vaatimukset ovat erilaisia, mutta kirjallisuuskatsauksen rajauksen näkökulmasta valmistavaa ja tehostumisvaihetta on mahdollista käsitellä samalla tavalla, kuten myös huippu-urheiluvaihetta, kunhan toiminta tapahtuu ammattilaissarjojen ulkopuolella.

2.2 Juniorijoukkueen toimintaan osallistuvat henkilöt

Juniorijääkiekossa joukkueen toiminta on monen tekijän summa (Saaranen-Kauppinen & Rovio 2009, 39). Tynin (2012, 12) mukaan aikuisilla ja vapaaehtoisilla vanhemmilla on merkittävä rooli juniorijoukkueiden toiminnassa. Joukkueen eri toimijoista päävalmentajan ratkaisuilla on Teittisen (2012, 128) mielestä suurin merkitys joukkueen toimintaan.

Honkonen (1999, 17–18) korostaa vanhempien roolia juniorijääkiekossa. Jääkiekkoliiton suositusten mukaan juniorijoukkueissa olisikin vuosittain suotavaa luoda toimintasäännöt myös vanhemmille yhteisessä palaverissa niin, että esimerkiksi myös seuran valmennuspäällikkö on paikalla kertomassa seuran toimintakulttuurista ja tavoitteista (Piispanen ym. 2009, 402–403).

International Ice Hockey Federationin (IIHF) eli Kansainvälisen Jääkiekkoliiton kilpailusääntöjen mukaan ottelutapahtumaan saa merkitä osallistumaan 20 kenttäpelaajaa, kaksi maalivahtia ja vähintään yhden toimihenkilön (International Ice Hockey Federation 2022, 35–36). Tämän lisäksi joukkueessa voi kokoonpanon ulkopuolella olla jopa viidestä kymmeneen pelaajaa enemmän (Teittinen 2012, 134). Toimihenkilöihin lukeutuvat muun muassa joukkueenjohtaja, valmentajat, huoltajat, lääkärit sekä fysioterapeutit. Mitä korkeammalla tasolla junioreissa pelaa, sitä enemmän taustoissa työskentelee ihmisiä ja heihin lukeutuvat seurajohtajat, muut valmentajat kansallisten liittojen puolelta, maajoukkuevalmentajat, pelaaja-agentit sekä muita toimijoita.

2.3 Juniorijoukkueen kausi

Kilpailukausi eli sarjakausi Suomessa kestää U16 SM-sarjan joukkueessa noin 7–8 kuukautta sarjojen alkaessa syyskuun alussa ja päättyessä noin maaliskuuhun vaihteeseen (Niiranen 2021, 24). U16-ikäluokassa pelaajat ovat alle 16-vuotiaita ja entiseltä nimeltään vaihe on C-juniorit. Muissa kirjallisuuskatsauksen ikäluokissa toiminta-aika on hyvin samanlainen, mutta harjoitusmäärät lisääntyvät iän myötä ja harrastus muuttuu intensiivisemmäksi (Tiikkaja 2016, 578).

Joukkueen varsinainen toiminta-aika on kilpailukautta pidempi sisältäen kesäharjoittelun, joka alkaa normaalisti U16-ikäluokassa toukokuun alussa (Niiranen 2021, 24). Yhteisharjoittelu alkaa muissakin ikäluokissa samoihin aikoihin edellisen kauden päättymisajankohta huomioiden. Joukkue on siis toiminnassa melkein kalenterivuoden, mutta kevään ja kesän omatoimijaksojen vuoksi ryhmän aktiivinen toiminta-aika on noin kymmenen kuukautta.

3 VUOROVAIKUTUSTA EDISTÄVIÄ TEKIJÖITÄ

Urheilussa vaaditaan nykyään kykyä monipuoliseen tiedonkäsittelyyn yksilön kokemuksiin ja valmennustietoon peilaten, jotta menestyminen on mahdollista. Yksin ei kukaan pärjää, vaan dialogi ja yhteistyötaidot ovat olennaisia ryhmän toimimisen ja menestyksen kannalta. (Honkanen 2020, 105–116) Urheilulla on iso rooli sekä ihmisenä kasvamisessa (Honkonen 1999, 22–23; Tyni 2012, 12) että normien opettamisessa (Karjalainen & Auvinen 2012, 108–109). Tällaisten tietojen valossa vuorovaikutuspuolta joukkueurheilussa ei voi sivuuttaa.

Vuorovaikutus on ihmisten välistä kommunikaatiota sanoin, viestein, elein ja ilmein, joilla on tarkoitus vaikuttaa vastaanottajaan (Lintunen & Rovio 2009, 22–23). Viestintä ja kommunikaatio ovat niin läheisiä termejä vuorovaikutukselle, että tässä kirjallisuuskatsauksessa ne tarkoittavat samaa asiaa. Lintusen ja Rovion (2009, 23–24) mukaan useat huippuvalmentajat ovat hyviä vuorovaikuttajia saaden joukkueen uskomaan itseensä ja mahdollisuuksiinsa monipuolisesti viestimällä, mutta toisaalta menestynyt valmentaja voi yhtä hyvin olla niukkasanainen ja analyttinen. Valmentaja on samalla myös rehellinen kaikille, kun hän valmentaa omalla persoonallaan ja siihen kuuluvilla piirteillä (Teittinen 2012, 123).

3.1 Rehellisyys ja avoimuus

Hyvin toimivassa ryhmässä avoin vuorovaikutus on toiminnan edellytys (Rovio & Saaranen-Kauppinen 2009, 62; Rovio 2020, 323). Valmentajalla on tämän kulttuurin luonnissa iso merkitys. Välillä valmentaja ei edes tiedä joukkueen sisäisistä ongelmista esimerkiksi pukukopissa, vaan ihmettelee yhteistyön vaikeuksia. (Honkanen 2020, 107–108) Pelaajia kannattaa siis sitouttaa yhteisten sääntöjen ja arvojen laadintaan, jotta tällaiset tilanteet eivät kulminoituisi ongelmiksi (Karjalainen & Auvinen 2012, 108–109).

Rehellisyydestä ja mielipiteiden jakamisesta johtuen syntyy myös ristiriitoja. Avoimuus auttaa ongelmanratkaisua vaativissa tilanteissa ja se helpottaa myös yksilöiden oloa, koska erilaisia viestejä ei tarvitse jatkuvasti tulkita, sillä avoin ja rehellinen vuorovaikutus pyrkii selkeyteen. (Rovio & Saaranen-Kauppinen 2009, 62; Rovio 2020, 323) Ristiriitojen ja konfliktien ratkaisu on joukkueiden toiminnassa arkipäivää ja niiden ratkaisuun vuorovaikutuksen laadulla on iso rooli (Rovio & Saaranen-Kauppinen 2009, 61–62).

Prestonin ym. (2020, 147) mukaan valmentajan vuorovaikutustaidoilla on merkitystä vanhempien kanssa toimiessa. Vanhempien taustat vaihtelevat suuresti ja sitä kautta myös heidän tietämyksensä jääkiekosta on erilaista. Toisilla on vahvaa lajitaustaa ja ymmärrystä valmentajan erinäisten valintojen ja päätösten tulkintaan, mutta toisilla ei ole ollenkaan tietämystä lajista. Valmentajan kannattaakin tehdä selväksi ja sopia avoimesti säännöt myös vanhempien kanssa yhteydenpitoon. Yhteistyön avain onkin valmentajan ja vanhempien keskinäinen huomiointi ja kunnioittava vuorovaikutus. Tätä kautta näkemyseroja pystytään käsittelemään, eivätkä tunteet ohjaa vuorovaikutusta. (Preston ym. 2020, 147–151)

3.2 Tavoitteet

Yksi tekijä joukkueen taustalla on yhteinen tavoite, jonka eteen joukkueen jäsenet työskentelevät (Lintunen & Rovio 2009, 21). Liukkosen ja Jaakkolan (2020, 50) mukaan urheilussa tavoitellaan usein suoritusta tai lopputulosta. Lopputulokseen perustuva tavoite on kuitenkin ongelmallinen ja yksipuolinen, minkä vuoksi tavoitteita kannattaa asettaa eri asioille ja painotuksille (Rovio 2009b, 133).

Joukkueelle on järkevää asettaa kaksoistavoite, mikä sisältää tehtäväkeskeisen tavoitteen sekä tunnetavoitteen (Karjalainen & Auvinen 2012, 105–107; Rovio 2009b, 140–141). Rovion (2009b, 141) mukaan tehtävätavoite sisältää ryhmän yhteen liittävän toiminnan eli jääkiekon harrastamisen ja pelaamisen, kun taas tunnetavoite sisältää kiinteyden ja yhtenäisyyden sekä vetovoiman ryhmään. Kaksoistavoitetta ei voi erotella, vaan molempien onnistuminen on aina yhteydessä toisen onnistumiseen (Rovio 2009b, 141). Ryhmän toiminta saattaa häiriintyä ja heikentyä, mikäli tunne- tai tehtävätavoitetta yritetään käsitellä erikseen (Karjalainen & Auvinen 2012, 107).

Pelaajat kannattaa ottaa mukaan tavoitteenasetteluun, koska silloin se on vaikuttavuudeltaan tehokkainta (Karjalainen & Auvinen 2012, 104–105; Liukkonen & Jaakkola 2020, 59). Rovion (2009b, 143) mukaan tavoitetta kannattaa myös tarkentaa ja perustehtävää jakaa osatavoitteisiin, eikä vain yleisellä tasolla puhua pelaajana kehittymisestä. Huomioitavaa on myös ryhmää ylläpitävä tekijä, koska tavoitteet sekä tarpeet ovat kilpailullisessa joukkueessa

hieman erilaisia harrastuspohjaiseen joukkueeseen verraten (Karjalainen & Auvinen 2012, 107).

Joukkueella on yhteisiä tavoitteita, mutta yksilötkin pitää huomioida ja valmentaa heitä myös yksilöinä joukkueen sisällä. Hyvänä keinona on hyödyntää yhteisiä keskusteluita kahden kesken sekä asettaa henkilökohtaisia tavoitteita pelaajaa kuunnellen. (Nikander 2009b, 362–365) Henkilökohtaisten tavoitteiden, kuten maalimäärien kasvattamisen, ei tulisi olla ristiriidassa joukkueen edun kanssa, vaan niiden pitäisi tukea myös ryhmän suorittamista (Jaakkola & Rovio 2020, 141).

3.3 Palautteenanto

Urheilussa palautteenanto on yksittäisenä vuorovaikutukseen liittyvänä taitona olennainen ja sillä on huomattava merkitys pelaajan ja valmentajan väliseen kahdenväliseen suhteeseen (Teittinen 2012, 133–134). Vuorovaikutus on enemmän kuin pelkkää keskustelua henkilöiden välillä (Kaski & Kuusela 2020, 117). Sama pätee palautteenantamiseen, jossa kannattaisi huomioida myös eleet ja ilmeet, mitkä kuuluvat vuorovaikutukseen.

Positiivista ja rohkaisevaa palautetta voi antaa helpommin suoraan ja rehellisesti kuin negatiivista. Valmentajan olisi hyvä miettiä tarkkaan korjaavan tai kriittisen palautteen antamista ja sen suuntaamista. Välillä voi olla hyvä antaa aikaa ennen palautteenantamista, eikä antaa sitä heti suorituksen jälkeen. Valmentajan olisi hyvä olla palautetta antaessa rauhallinen, koska palautteisiin reagoiminen valmennettavilla on yksilöllistä. (Honkanen 2020, 109) Valmentajan palautteenantoa tukee myös valmennettavien yksilöiden tunteminen ja heidän tarpeidensa tiedostaminen (Teittinen 2012, 133–134). Kehittyminen kuitenkin vaatii usein korjaavaa palautetta. Koska valmentajien taustat vaihtelevat (Nikander 2009b, 361), eivät he välttämättä osaa antaa oikeanlaista ja kehittävää palautetta. Rovion (2009a, 175) mukaan vuorovaikutustaidot ovat avainasemassa palautteenannossa. Positiivisuuden korostaminen ja tehtäväkeskeisyys korjaaviin palautteisiin on järkevää, minkä lisäksi tärkeää on huomioida tilanteen vastavuoroisuus ja kuunnella myös palautteen saajan ajatuksia (Honkanen 2020, 109).

Jääkiekossa palautteet kohdistuvat usein teknisiin suorituksiin tai tehtyihin valintoihin pelitilanteissa. Palautteen tuleekin olla mahdollisimman konkreettista ja ymmärrettävää, jotta

urheilija pystyy sisäistämään sen, mutta myös saavuttamaan palautteen asettaman tavoitteen (Jaakkola 2009, 343). Honkasen (2020, 109) mukaan palautteen tulisi olla myös tarkasti rajattua ja yksilöityä, minkä lisäksi Jaakkola (2009, 344) korostaa ohjailevan palautteen olevan parempaa kuin kuvailevan. Ohjailevassa palautteessa on mahdollista saada tietoa siitä, miten suoritusta olisi mahdollista kehittää, kun taas kuvaileva palaute lähinnä toteaa, miten suoritus meni (Jaakkola 2009, 344). Tärkeää on kuitenkin muistaa antaa palautetta tehtävän tai kehitettävän kohteen suunnassa, eikä kohdistaa sitä vastaanottajan persoonaan (Honkanen 2020, 109).

Rovio ym. (2009b, 295) toteavat, ettei palautteen antaminen ole aina miellyttävä kokemus palautteen antajalle tai sen saajallekaan. Minä-viestien käyttö ja yhteisen ymmärryksen rakentaminen sekä sen varmistaminen jälkikäteen kysymällä vastaanottajalta hänen mielipidettään palautteesta on tärkeää, jotta väärinymmärryksiä ei syntyisi. Luottamuksellinen ilmapiiri edistää palautteen antamista ja sitä on mahdollista lisätä myös osallistamalla pelaajia käyttämällä kysymyksiä runsaasti. (Rovio ym. 2009b, 294–295)

3.4 Motivaatio ja motivaatioilmasto

Viihtyvyyttä sekä motivaatio ovat syitä sille, miksi nuori urheilija jatkaa joukkueurheilussa vuodesta toiseen (Konttinen 2019, 18). Ryhmässä ja sen toiminnassa tapahtuu jatkuvasti muutoksia nopealla aikavälillä, minkä vuoksi pitkäjänteinen toiminnan seuraaminen ja suunnittelu on tärkeää. Valmentajan tulee aistia ja huomioida päätöksenteossa jatkuvasti ryhmän sekä myös yksilöiden tuntemuksia. Kaikki nämä tiedot tulisi pystyä sisällyttämään päätöksentekoon ryhmän etua ajatellen. (Lintunen & Rovio 2009, 17–20)

Motivaatio jaetaan sisäiseen- ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäinen motivaatio on sitoutumisen kannalta keskeinen asia, koska yksilö pyrkii sen avulla prosessimaiseen kehitykseen tehtävässä, kokee autonomiaa eli päätäntävaltaa itseään koskevissa asioissa sekä yhteenkuuluvuutta joukkueen jäsenten kanssa. Ulkoisessa motivaatiossa puolestaan ohjaavina tekijöinä ovat saavutukset sekä suoritukset ja niistä saatavat palkinnot. (Jaakkola 2009, 333–334)

Liukkosen ja Jaakkolan (2017, 290–292) mukaan liikuntapedagogiikassa motivaatioilmasto voi olla tehtävä- tai minäsuuntautunut ja sillä on yhteys oppilaiden motivaatioon. Myös

juniorijääkiekkjoukkueen voi nähdä oppijaryhmänä, joka jakaa saman intohimon. Urheilukontekstissa puhutaan tehtävä- tai kilpailusuuntautuneesta motivaatioilmastosta (Liukkonen & Jaakkola 2020, 57). Jaakkolan ym. (2016, 113) mukaan suomalaisilla U18 SM-tason pelaajilla tehtäväsuuntautunut motivaatioilmasto edisti toiminnassa viihtymistä. Spinkin ym. (2005, 547) mukaan motivaatioilmaston tehtäväsuuntautuneisuus yhdessä pelaajien tehtäväsuuntautuneisuuden kanssa lisäsi tekoja ryhmän parasta ajatellen sekä saavutettua suurempaa tyydytystä yhteisestä toiminnasta. Valmentajan rooli motivaatioilmaston luonnissa ja ylläpidossa on todella tärkeä (Jaakkola 2009, 335).

Kilpailusuuntautuneessa motivaatioilmastossa korostuvat vertailu muihin, saavutukset tai suoritusten lopputulokset. Sen on todettu olevan yhteydessä heikompaan motivaatioon ja siinä korostuu useammin ulkoinen motivaatio. (Liukkonen & Jaakkola 2020, 57–59) Jaakkolan (2009, 335–336) mukaan tehtäväsuuntautunut motivaatioilmasto tukee nuorten sisäistä motivaatiota. Sen avulla sitoutuminen joukkueeseen ja sen tavoitteisiin on vahvempaa. Kilpailu on rakennettu urheiluun sisälle, eikä sitä ole tarvetta kitkeä, mutta valmentajan kannattaa ratkaisuisaan miettiä sopivaa suhdetta kilpailu- ja tehtäväsuuntautuneisuuden välillä. (Jaakkola 2009, 335–336)

Tavoitteellinen ryhmä vaatii toimiakseen kaksi perustaa: henkilökohtaisen päämäärän ja sosiaalisen päämäärän eli yksilön on pystyttävä toteuttamaan itseään osana ryhmää ja oltava mielellään sen eduksi (Karjalainen & Auvinen 2012, 104–105). Onkin luonnollista, että urheilujoukkueessa minäsuuntautunut- ja tehtäväsuuntautunut ilmapiiri kulkevat käsi kädessä. Ne eivät ole toistensa vastakohtia, vaan esiintyvät usein päällekkäin (Liukkonen & Jaakkola 2017, 292). Merkittävää onkin niiden painotus tai korostus, mutta toki pelaajien taso tai ikä vaikuttaa ilmapiirin rakentamiseen myös.

3.5 Koheesio

Pelaajat harrastavat jääkiekkoa pääosin omasta tahdostaan (Piispanen ym. 2009, 403). Tämä luo mahdollisuuksia myös vuorovaikutuksen kehittämiseksi, koska he oletettavasti haluavat samalla joukkueen kehittyvän. Joukkueen sisällä oleva kilpailuasetelma voi haastaa ryhmän yhtenäisyyttä, minkä vuoksi olisikin järkevää pitää yhteenkuuluvuutta lisääviä henkeä nostattavia tapahtumia, kuten saunailtoja, seikkailutapahtumia tai vastaavia, koska niissä

pelaajat pääsevät näkemään toisiaan myös harjoitustilanteiden ulkopuolella (Liukkonen & Jaakkola 2020, 54).

Ryhmän koheesiolla eli kiinteyden tunteella on iso vaikutus sen toimintaan (Rovio 2009a, 155–157; Rovio ym. 2009a, 421–422). Karjalaisen ja Auvisen (2012, 112–114) mukaan koheesio tarkoittaa ryhmän jäsenten välillä olevaa yhtenäistä tunnetta siitä, että tehtävä, tavoite ja yhteistyö koetaan tärkeäksi. Tällä on merkitystä joukkueen sisäisiin muuttujiin, kuten vuorovaikutukseen (Karjalainen & Auvinen 2012, 112–114). Yksinkertaistettuna koheesio tarkoittaa siis ryhmän sisällä olevaa ilmiötä, johon kuuluu me-henki, yhteenkuuluvuuden tunne ja yhdessä tekemisen arvostus.

Spinkin ym. (2005, 541) mukaan koheesiota ja jäsenten kokemaa tyytyväisyyttä toimintaan on tutkittu jo yhdessä ensimmäisistä tutkimuksista aiheen parissa, koripallon puolella 1970-luvulla. Koheesiolla on tutkimusten mukaan positiivinen yhteys ryhmän suoriutumiseen (Geczi ym. 2022, 82; Karjalainen & Auvinen 2012, 115). Toisaalta Rovio ym. (2009a, 432) havaitsivat tutkimuksessaan 15–16-vuotiaista pelaajista, että liiallinen koheesio voi myös heikentää ryhmän suorituksia ja yhteistoimintaa. Yksilöllisyys ja yksilöt eivät saa hukkaa joukkoon, vaan liiallisen sosiaalisen koheesioita kanssa kannattaa olla varuillaan ja olla tietoinen siitä (Rovio ym. 2009a, 432–433).

Johtavilla pelaajilla ja heidän motivaatiollansa on iso myötävaikutus muun joukkueen tekemiseen, minkä vuoksi valmentajan kannattaa panostaa kahdenvälisiin suhteisiin heidän kanssaan (Bucci ym. 2012, 254–255; Teittinen 2012, 125). Valmentajan kannalta on helpompaa toimia ja perustella joukkueen arkea, kun johtavat pelaajat ovat hänen tukena. Yhteisen toimintakulttuurin luonti ja sen pitkäjänteinen ylläpito edellyttää pelaajien ottamista mukaan prosessiin. (Bucci ym 2012, 255)

4 VUOROVAIKUTUSTA HEIKENTÄVIÄ TEKIJÖITÄ

Ryhmän johtajalla eli joukkueurheilussa useimmiten valmentajalla on isoin vastuu vuorovaikutuksen laadusta ja joukkueen toiminnasta, varsinkin kauden alkupuolella (Salmi ym. 2009, 96). Suomen Jääkiekkoliiton (2016) koulutuksen mukaan valmentajan toimintaympäristöön ja työnkuvaan kuuluvat muun muassa joukkueen peli ja harjoittelu, media, alueellinen yhteistyö, seuran sisäinen yhteistyö, muut toimihenkilöt sekä vanhemmat. Valmentaja siis vastaa ja raportoi työstään usealle eri toimijalle, vaikka painotukset vaihtelevat huomattavasti ikäluokkien välillä. Valmentajan vaatimukset ovatkin nykyään todella korkealla ja monipuolisia (Teittinen 2012, 119).

Kanadalaisen tutkimuksen mukaan juniorijääkiekon yksi iso ongelma heillä on, että valmentajat ovat usein vapaaehtoisia tai vanhempia ilman kunnollista pätevyyttä tehtävään (Edwards & Washington 2013, 80). Suomalainen valmennusjärjestelmä on tunnetusti perustunut samaan ja joukkueiden arjesta vastaavat monella tapaa muutenkin vapaaehtoiset vanhemmat (Eskola & Melin 1999, 98; Tyni 2012, 12). Vapaaehtoisuus junioriurheilun valmennuksessa saattaa olla yhteydessä niin valmennukselliseen ammattitaitoon kuin myös sen vuorovaikutuksellisen puolen osaamiseen.

4.1 Tunteiden käsittely ja paineensietokyky

Tutkimusten mukaan jääkiekossa vallitsee aggressiivinen ja väkivaltainen ilmapiiri (Loughead & Leith 2001; Visek & Watson 2005, 178). Laaksosen (2012, 20) mukaan hyvien lajitaitojen lisäksi jääkiekkoilijan täytyy olla psyykkisesti vahva pärjätäkseen. Vuorovaikutus- ja tunnetaidoilla voi siis nähdä olevan merkitystä lajiympäristössä toimimiseen ja pärjäämiseen.

Paineet ja odotukset näkyvät jokaisesta ihmisestä ulospäin eri tavalla. Tunnetilat vaikuttavat urheilusuoritukseen sekä myönteisesti että kielteisesti (Kokkonen 2020, 76). Jokainen ryhmä sekä yksilö kohtaa vastoinkäymisiä, joita joutuu käsittelemään (Salmi ym. 2009, 113–114). Joukkueessa ei tulisi ollenkaan hyväksyä nolaamista tai vähättelyä, minkä lisäksi negatiiviset tunteet sekä tilanteet tulisi aina käsitellä toisia kunnioittavasti keskustelujen kautta (Karjalainen & Auvinen 2012, 116–117). Jääkiekossa tämä ei valitettavasti aina onnistu (Teittinen 2012, 123, 132), minkä lisäksi tilanteita spekuloidaan myös pukukopin ulkopuolelta.

Myös valmentaja saa näyttää erilaisia tunnetilojaan, mikä saattaa johtaa ongelmiin. Valmennustyyli jääkiekossa on muuttunut ajan saatossa vuorovaikutuksellisempaan suuntaan. Kuitenkin edelleen pelaajille huutamista ja pelaajien moittimista alentavasti pidetään toisinaan hyväksyttävänä. (Teittinen 2012, 122–123) Urheilijat kokevat monenlaisia tunnekuohuja ja valmentajan tehtävänä on kohdata ne valmennettavaa tukien, mikä ei aina ole kovin helppoa (Kaski & Kuusela 2020, 121).

Jääkiekko on nykyään Suomen seuratuin urheilulaji ja sen näkyvyys mediassa on suuri (Konttinen 2019, 4). Suomessa juniorijääkiekko ei median puolelta kerää kovin isoa huomiota juniorimaajoukkueita lukuun ottamatta, vaikka vanhimmat ikäluokat ja niiden pelaajat paikallisuutisissa vaihtelevasti näkyvätkin. Kanadassa puolestaan junioriotteluissa käy keskimäärin tuhansia katsojia (Paul ym. 2019). Sturgesin (2022) mukaan Pohjois-Amerikassa myös juniorijääkiekkoon liittyy rahallisia tavoitteita ja liiketoimintaa. Eteneminen lajissa ja korkeammalle tasolle nouseminen tuovat näin ollen mukanaan myös ulkoisia paineita onnistumisille.

Juniorijääkiekossa eteneminen ja hyvän roolin saavuttaminen vaatii tietenkin onnistuneita suorituksia ja henkilökohtaista esiin nousua (Salmi ym. 2009, 97–98). Tällainen tilanne luo suorituspainetta ja Kokkosen (2020, 76) mukaan epäonnistumisen pelko johtaakin kilpailutilanteissa useammin heikompiin ratkaisuihin. Salmen ym. (2009, 98) mukaan pelaajien suorittaminen muuttuu helposti virheitä vältteleväksi ja varovaiseksi, mikä heikentää heidän pystyvyyden tunnettaan. Paineet voivat sopivassa suhteessa ja oikealla käsittelyllä toki myös tukea urheilusuoritusta (Kokkonen 2020, 74; Liukkonen 2016, 225).

4.2 Arjen kiireisyys ryhmäytymisen estäjänä

Suomessa juniorijääkiekossa ottelumääriä on pyritty suhteuttamaan siihen, että kehittymistä olisi mahdollista saavuttaa laadukkaan harjoittelun avulla (Piispanen ym. 2009, 400–401). Suomen U20-SM sarjassa pelataan 45 runkosarjan ottelua kaudella 2022–2023 (Suomen jääkiekkoliitto 2022). U20 SM-sarja on entiseltä nimeltään A-juniorit. Toisin on Pohjois-Amerikassa, jossa junioreissakin pelataan huomattavasti enemmän kuin Suomessa. Kanadan vastaavissa sarjoissa (Ontario Hockey League, Quebec Major Junior Hockey League, Western

Hockey League) pelataan 68 runkosarjapeliä kaudella 2022–2023 (Ontario Hockey League 2022; Quebec Major Junior Hockey League 2022; Western Hockey League 2022). Näiden lisäksi tulevat mahdolliset pudotuspelit sekä ennen sarjojen alkua pelattavat harjoitusottelut.

Suomessa sarjakaudella myös koulut ovat käynnissä ja yläkoulusta alkaen harjoittelua järjestetään myös aamuisin seurojen ja urheiluakatemioiden yhteistyöllä, minkä takia joukkueen tapahtumat lisääntyvät huomattavasti (Tiikkaja 2016, 576). Kirjallisuuskatsauksen kohderyhmällä myös elämän muilla osa-alueilla tapahtuu muutoksia. Liiallinen stressi ja kuormitus voivat olla ongelmallisia, mikäli nuorelta ei löydy taitoja käsitellä kehon muutoksia, koulutyön vaatimusten kasvamista tai itsenäistymistä (Nikander 2009a, 122).

Jääkiekkjoukkueeseen liittyy myös yleiset ryhmän toimintaa ohjaavat tekijät. Joukkueen toiminnasta vastaaminen ja valmentaminen vaatii valmentajalta paljon tilannetajua sekä kykyä havainnoida joukkueen ilmapiiriä (Rovio ym. 2009b, 286). Tuckmaniin (1965) viitaten Karjalaisen ja Auvisen (2012, 102–103) mukaan ryhmän toimintaan liittyvät viisi ryhmän eri kehitysvaihetta. Jokainen ryhmä kohtaa nämä toimintansa aikana. Vaiheet ovat muotoutumis-, kuohunta-, normittamis-, toteuttamis- ja lopettamisvaihe. Toteuttamisvaiheessa ryhmän toiminta on parhaimmillaan, mutta sitä ennen pitää aikaisemmat vaiheet olla käyty läpi. (Tuckman 1965, Karjalaisen & Auvisen 2012, 102–103 mukaan)

Rovion ym. (2009b, 292–294) mukaan muotoutumisvaiheelle pitäisi antaa riittävästi aikaa ja selkeyttää joukkueen toimintatapoja sekä tavoitteita. Ajanjakso harjoituskauden alusta sarjojen alkamiseen on vain muutamia kuukausia (Niiranen 2021, 24), minkä vuoksi aikaa ryhmäprosessien vaiheille ei ole paljoa. Lisäksi haasteena on, että pitkin kautta tulee vastoinkäymisiä tai muutoksia joukkueeseen, mikä vaikuttaa ryhmän kehitysvaiheeseen ja saattaa palauttaa sen takaisin edelliseen vaiheeseen (Rovio ym. 2009b, 292–294). Juniorivalmennusta tehdään pääosin siviilityön ohessa, eikä siihen ole ideaalitalanteen mukaisia valmiuksia, joten haasteet toiminnassa mukana olevilla aikuisillakin ovat ymmärrettäviä (Nikander 2009b, 361).

4.3 Kahdenväliset suhteet ja valta-asetat

Urheilussa on usein hierarkkisuutta eli arvojärjestystä, eikä jääkiekko ole poikkeus, minkä vuoksi toisissa rooleissa on enemmän valtaa kuin toisissa (Rovio 2020, 318; Rovio & Saaranen-Kauppinen 2009, 72). Erilaisia rooleja voidaan antaa virallisesti, kuten kapteeniksi nimittäminen, mutta niitä syntyy myös epävirallisesti toisten ihmisten asettamana (Karjalainen & Auvinen 2012, 108). Valtaa omaavissa rooleissa vaikuttamismahdollisuudet ryhmän toimintaan ovat suuremmat, minkä mukana tulee myös vastuuta (Rovio 2020, 319).

Kahdenväliset vuorovaikutussuhteet ovat isossa joukkueessa suuri haaste, koska niitä on useita verrattuna ryhmän jäsenten määrään (Rovio 2020, 314). Tämä on haaste myös valmentajille, koska heidän tulisi onnistua luomaan jokaiseen pelaajaan henkilökohtainen vuorovaikutussuhde, minkä tulisi palvella sekä pelaajaa että valmentajaa. Tämä luo valmentajalle paineita ja vaatimusta myös ajankäytöllisesti, koska tasapuolisuus ei saisi unohtua. Niin valmentajat kuin pelaajat kokevat heidän välillään olevan kahdenvälisen vuorovaikutussuhteen hyvän ja toimivan valmennussuhteen yhdeksi tärkeäksi tekijäksi. (Teittinen 2012, 133–134)

Joukkueisiin syntyy usein alaryhmiä, koska samoin ajattelevat yksilöt löytävät helposti toisensa ja muodostavat syvempiä kiintyvyyssuhteita keskenään (Karjalainen & Auvinen 2012, 110–111). Tämä voi vaikuttaa ilmapiiriin positiivisesti niin, että mahdollisimman monet alaryhmät hyväksyvät toisensa ja jakavat mielipiteitään avoimesti. Ongelmia ilmapiirille puolestaan tulee, mikäli alaryhmät asettuvat vastakkain tai eivät kommunikoi avoimesti keskenään. (Rovio 2020, 315–316; Rovio & Saaranen-Kauppinen 2009, 63–64)

Karjalaisen ja Auvisen (2012, 117) mukaan valmentajan tulee olla tietoinen erilaisista alaryhmistä, koska ne voivat heikentää joukkueen yhteistä koheesiota huomattavasti rikkomalla toiminnalle asetettuja normeja esimerkiksi kiusaamalla tai syrjimällä. Yksi yleinen alaryhmä jääkiekossa muodostuu niistä pelaajista, jotka eivät mahdu kokoonpanoon, minkä vuoksi he saattavat luoda ryhmän sisälle ristiriitoja ja huonoa ilmapiiriä (Rovio 2009a, 157).

Alaryhmien merkitys korostuu vallankäytössä, koska usein ryhmillä on erilainen mahdollisuus vaikuttaa joukkueen toimintaan (Karjalainen-Auvinen 2012, 110; Rovio 2020, 318). Juniorijääkiekkjoukkueessa kapteeniksi saatetaan nimittää taidollisesti hyvä pelaaja, joka ei

omaa hyviä vuorovaikutustaitoja. Tämä saattaa kerätä ympärilleen keskittymän samanlaisista yksilöistä, eikä tällainen välttämättä edistä joukkueen ilmapiiriä. (Karjalainen-Auvinen 2012, 110)

Usein viralliset valtasuhteet, kuten kapteenin valinta, ovat huomattavasti pysyvämpiä kuin epäviralliset valtasuhteet, joissa yksilö ominaisuuksillaan omaa valtaa muihin. Tämän takia esimerkiksi kapteenin valinta tulisi tehdä huolellisesti ja tasapuolisesti koko joukkueen etua ajatellen. (Rovio 2020, 318) Jääkiekossa myös vanhat meriitit vaikuttavat asemaan joukkueessa, kuten muutkin persoonaan liittyvät ominaisuudet tunteiden ilmaisusta hyviin vuorovaikutustaitoihin (Karjalainen-Auvinen 2012, 108). Parhaimmillaan ryhmässä johtajuus on kuitenkin tilannekohtaista ja vaihtuvaa (Rovio 2020, 318). Karjalaisen ja Auvisen (2012, 110) mukaan joukkueen avoin vuorovaikutus ja tiivis yhteenkuuluvuuden tunne vähentää tarvetta valtataisteluille, jotka heikentävät joukkueen sisäistä ilmapiiriä.

5 POHDINTA

Tämän kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli perehtyä juniorijääkiekkjoukkueen vuorovaikutukseen ja sitä edistäviin tai heikentäviin tekijöihin. Valmentajan rooli jääkiekkjoukkueessa nousi kirjallisuudesta tärkeimmäksi vuorovaikutukseen liittyväksi toimijaksi ja ohjaajaksi (Salmi ym. 2009, 96; Teittinen 2012, 128). Olennainen huomio on, että erilaisissa tilanteissa samat asiat voivat joko edistää tai heikentää vuorovaikutusta, kuten kahdenväliset suhteet (Rovio 2020, 314; Teittinen 2012, 133–134), palautteen antaminen (Nikander 2009b, 361; Rovio ym. 2009b, 295) tai valmentajan vuorovaikutustaidot riippuen niiden laadusta tai haasteista (Lintunen & Rovio 2009, 23–24). Vuorovaikutusta edistää kirjallisuuden valossa myös joukkueessa vallitseva avoin ja rehellinen ilmapiiri (Rovio & Saaranen-Kauppinen 2009, 62; Rovio 2020, 323), yhteinen päätöksenteko sekä tavoitteiden asettaminen (Karjalainen & Auvinen 2012, 104–105; Liukkonen & Jaakkola 2020, 59). Toisaalta vuorovaikutusta saattavat heikentää vallankäyttö (Karjalainen & Auvinen 2012, 110; Rovio 2020, 318), ja ristiriidat joukkueen jäsenten välillä (Rovio 2020, 315–316; Rovio & Saaranen-Kauppinen 2009, 63–64), kuten myös tunnekuohut (Kaski & Kuusela 2020, 121), ja niiden kautta negatiivisempi palautteen antaminen (Teittinen 2012, 122–123). Valmentajan ammattitaidolla ja osaamisella näyttää olevan edellä mainittuihin tekijöihin suurin yhteys, joten valmentajalla on halutessaan mahdollisuus edistää vuorovaikutusta juniorijääkiekkjoukkueessa.

Jääkiekkjoukkue on useasta toimijasta ja tekijästä muodostunut kokonaisuus. Varsinkin junioreissa toimintaan osallistuvien määrä on jo niin huomattavan suuri, että vuorovaikutukselle on asetettava sääntöjä myös vanhemmille, jotta valmentaja voi saada työrauhan (Preston ym. 2020, 147–151). Pelaajien kanssa on suotavaa niin ikään luoda yhteiset toimintaa ohjaavat säännöt, joita noudattamalla ryhmässä on turvallinen ja mukava ilmapiiri harrastaa (Karjalainen & Auvinen 2012, 108–109). Sama ilmiö näkyy myös muissa ryhmissä jääkiekon ulkopuolella, koska yhteiset säännöt luovat selkänöjää ja tuovat turvaa yksilöille olla oma itsensä.

Urheilu perustuu kilpailuun, mutta se ei saisi ohjata toimintaa liiaksi. Valmentajan vastuu on suuri siinä, missä määrin korostetaan kilpailua tai tehtävän suunnassa kehittymistä (Jaakkola 2009, 335). Kumpikaan ei ole huono asia, eikä kilpailua kannata väheksyä yhtenä joukkueen toimintaa ohjaavana tekijänä, mutta tehtävää korostamalla on mahdollista parantaa pelaajien

motivaatiota kehittyä jääkiekkoilijana. Pitkäjänteistä kehitystä onkin paljon mielekkäämpää arvioida junioreilla tulosten takaa, koska urheilussa lopulliseen sijoitukseen tai saavutuksiin liittyy aina lukematon määrä muuttujia ja sattumaa.

Valmennus perustuu usein vapaaehtoisuuteen, eikä tarvittavaa pätevyyttä tehtävään välttämättä ole (Nikander 2009b, 361). On ymmärrettävää, ettei junioriurheiluun löydy sellaista rahoitusta, että valmentajat voisivat sitä työkseen tehdä, mutta valmentajakoulutuksia voisi lisätä myös pienemmällä panostuksella. Vuorovaikutustaidot ovat yksi olennainen valmentajan työväline ja pelaajien kohtaamisen kannalta kriittinen tekijä, joten lajin teknisten sisältöjen lisäksi koulutuksiin olisi hyvä saada myös vuorovaikutuksellisia puolia.

Koheesiolla on todettu olevan merkittävä positiivinen vaikutus ryhmän suorituksiin (Geczi ym. 2022, 82; Karjalainen & Auvinen 2012, 115). Toisaalta Rovio ym. (2009a, 432) löysivät liiallisesta koheesiosta myös uhkakuvia, mutta pitivät koheesiota ryhmän toiminnalle joka tapauksessa tärkeänä. Tiiveys ja kiinteys ovat joukkueurheilijoille varsin tuttuja käsitteitä ja onkin helppo hyväksyä näkemys, että joukkuehengellä ja sen kokemalla kiinteydellä on merkitystä myös joukkueen suorittamiseen.

Sitoutuminen ja välittäminen näkyvät muihin ryhmän jäseniin suhtautumisessa ja heidän arvostamisessaan. Kiinteässä ryhmässä myös tämä näkyy, mutta erityisesti vuorovaikutuksen avoimuudessa. Toimiva ja menestyvä joukkue vaatii avointa ja rehellistä vuorovaikutusta (Rovio & Saaranen-Kauppinen 2009, 62; Rovio 2020, 323). Jokainen joukkue kohtaa ongelmia ja niitä pitää osata käsitellä. Ongelmien käsittely ja toiminnan kehittäminen on helpompaa vuorovaikutuksen ollessa avointa ja rehellistä sekä toisia arvostavaa.

Tämän kirjallisuuskatsauksen vahvuuksiin kuuluu kirjoittajan omakohtainen ymmärrys lajikulttuurista. Lisäksi lähdeaineisto on laajaa ja vuorovaikutuksen tutkimiselle laadukasta. Toisaalta heikkouksiin sisältyy maat, joissa käytettyjä tutkimuksia on tehty, koska tutkimuksia on vain kolmesta suuresta jääkiekkomaasta. Isoja jääkiekkomaita ja niiden tuottamaa kirjallisuutta on siis jäänyt vaille huomiota, mikä luultavasti vaikuttaa löydöksiin. Toisaalta jääkiekko lajina on samankaltainen ympäri jääkiekkoilevan maailman, mutta kulttuurien merkitys tulosten taustalla on todennäköisesti erilaista, esimerkiksi valmennuksessa ja ihmisten kohtaamisessa.

Jääkiekosta tehtyä tutkimusta on Suomessa melko vähän, vaikka laji tavoittaa ison osan suomalaisista ja merkitsee kansallisesti (Tyni 2012, 18). Erityisesti vuorovaikutuksen saralla lisätutkimusta olisi tärkeää tehdä, koska urheiluympäristö on ajan saatossa muuttunut ja kehittynyt kokonaisvaltaisempaan suuntaan. Tutkimusta olisi hyvä kohdistaa juniorijoukkueiden dynamiikkaan ja sen kehittymiseen kauden aikana. Juniorit kuitenkin ovat niitä tulevaisuuden toivoja, joista ehkä jalostuu ammattilaisia ja merkittäviä esikuvia.

LÄHTEET

- Bucci, J., Bloom, G. A., Loughhead, T. M. & Caron, J. G. (2012). Ice hockey coaches' perceptions of athlete leadership. *Journal of Applied Sport Psychology* 24 (3), 243–259. doi:10.1080/10413200.2011.636416.
- Edwards, J. & Washington, M. (2013). Managing a sport organization: the impact of recruiting, selecting, and retaining elite level coaches in sport. *Journal of Applied Sport Management* 5 (3), 79–108.
- Eskola, J. & Melin, H. (1999). Urheiluvien lasten vanhempien monet roolit. Teoksessa R. Honkonen & J. Suoranta (toim.) *Höntsyä vai tehovalmennusta? Kirjoituksia joukkueurheilun junioritoiminnasta*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 86–102.
- Geczi, G., Gurisatti, L. & Komlosi, L. (2022). Complex ice hockey team performance model based on expert interviews. *Physical Culture and Sport studies and Research* 95 (1), 76–84. doi:102478/pcssr-2022-0013.
- Honkanen, S. (2020). Sosiaalisten suhteiden ja tilanteiden hallinta. Teoksessa L. Matikka & M. Roos-Salmi (toim.) *Urheilupsykologian perusteet*. 3. uudistettu painos. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 105–116.
- Honkonen, R. (1999). Joukkueurheilun nuorisotoiminnan myytit ja todellisuus. Teoksessa R. Honkonen & J. Suoranta (toim.) *Höntsyä vai tehovalmennusta? Kirjoituksia joukkueurheilun junioritoiminnasta*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 17–35.
- International Ice Hockey Federation. (2022). Jääkiekon kansainvälinen sääntökirja 2022–2023. Kansainvälinen Jääkiekkoliitto. Verkkosivu. Viitattu 3.2.2023. <https://www.iihf.com/en/statichub/4719/rules-and-regulations>.
- Jaakkola, M. & Rovio, E. (2020). Tavoitteiden asettaminen. Teoksessa L. Matikka & M. Roos-Salmi (toim.) *Urheilupsykologian perusteet*. 3. uudistettu painos. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 137–148.
- Jaakkola, T. (2009). Valmennuksen pedagogiikka ja didaktiikka lapsilla ja nuorilla. Teoksessa H. Hakkarainen, T. Jaakkola, S. Kalaja, J. Lämsä, A. Nikander & J. Riski (toim.) *Lasten ja nuorten urheiluvalmennuksen perusteet*. Lahti: VK-Kustannus Oy, 333–348.
- Jaakkola, T., Ntoumanis, N. & Liukkonen, J. (2016). Motivational climate, goal orientation, perceived sport ability, and enjoyment within Finnish junior ice hockey players. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports* 26 (1), 109–115. doi:10.1111/sms.12410.

- Karjalainen, P. & Auvinen, A. (2012). Ryhmädynamiikka. Teoksessa V. Koho & S. Luukkainen (toim.) Jääkiekon ytimessä – lajitietoa harrastajille ja ammattilaisille. Helsinki: UNIpress, 100–118.
- Kaski, S. & Kuusela, M. (2020). Vuorovaikutustaidot. Teoksessa L. Matikka & M. Roos-Salmi (toim.) Urheilupsykologian perusteet. 3. uudistettu painos. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 117–125.
- Kokkonen, M. (2020). Tunteet ja niiden säätely kilpaurheilun keskiössä. Teoksessa L. Matikka & M. Roos-Salmi (toim.) Urheilupsykologian perusteet. 3. uudistettu painos. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 69–87.
- Konttinen, N. (2019). Jääkiekkoharrastuksen jatkumiseen vaikuttavat tekijät juniori-ikässä: seurantatutkimuksen kohderyhmänä vuonna 2000 syntyneet jääkiekkoilijat. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. KIHUn julkaisusarja 65.
- Laaksonen, A. (2012). Jääkiekon lajiansalyysi. Teoksessa V. Koho & S. Luukkainen (toim.) Jääkiekon ytimessä – lajitietoa harrastajille ja ammattilaisille. Helsinki: UNIpress, 20–24.
- Lintunen T. & Rovio, E. (2009). Johdanto liikunnan ryhmäilmiöihin. Teoksessa E. Rovio, T. Lintunen & O. Salmi (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 13–27.
- Liukkonen, J. (2016). Urheilupsykologia. Teoksessa A. Mero, A. Nummela, S. Kalaja & K. Häkkinen (toim.) Huippu-urheiluvalmennus. Lahti: VK-Kustannus Oy, 207–229.
- Liukkonen, J. & Jaakkola, T. (2017). Oppimista tukevan motivaatioilmaston luominen. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.) Liikuntapedagogiikka. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 290–303.
- Liukkonen, J. & Jaakkola, T. (2020). Urheilijan motivaatio. Teoksessa L. Matikka & M. Roos-Salmi (toim.) Urheilupsykologian perusteet. 3. uudistettu painos. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 48–68.
- Loughead, T. M. & Leith, L. M. (2001). Hockey coaches' and players' perceptions of aggression and the aggressive behavior of players. *Journal of Sport Behavior* 24 (4), 394–407.
- Niiranen, A. (2021). U16-SM jääkiekkjoukkueen koetun motivaatioilmaston muutokset yhden jääkiekkokauden aikana. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu – tutkielma. Viitattu 6.2.2023. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/75656/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aaju-202105172930.pdf>.

- Nikander, A. (2009a). Lapsen ja nuoren psyykkinen kehitys. Teoksessa H. Hakkarainen, T. Jaakkola, S. Kalaja, J. Lämsä, A. Nikander & J. Riski (toim.) Lasten ja nuorten urheiluvalmennuksen perusteet. Lahti: VK-Kustannus Oy, 103–123.
- Nikander, A. (2009b). Lasten ja nuorten joukkueen valmentaminen. Teoksessa H. Hakkarainen, T. Jaakkola, S. Kalaja, J. Lämsä, A. Nikander & J. Riski (toim.) Lasten ja nuorten urheiluvalmennuksen perusteet. Lahti: VK-Kustannus Oy, 361–370.
- Ontario Hockey League. (2022). OHL announces 2022–23 regular season schedule. Verkkosivu. Viitattu 8.2.2023. <https://ontariohockeyleague.com/article/ohl-announces-2022-23-regular-season-schedule>.
- Paul, R., Weinbach, A. & Riccardi, N. (2019). Attendance in the Canadian Hockey League: the impact of winning, fighting, uncertainty of outcome, and weather on junior hockey attendance. *International Journal of Financial Studies* 7 (1). doi:10.3390/ijfs7010012.
- Piispanen, A., Lamminaho, J. & Tervonen, T. (2009). Jääkiekko. Teoksessa H. Hakkarainen, T. Jaakkola, S. Kalaja, J. Lämsä, A. Nikander & J. Riski (toim.) Lasten ja nuorten urheiluvalmennuksen perusteet. Lahti: VK-Kustannus Oy, 399–403.
- Preston, C., Allan, V., Wolman, L. & Fraser-Thomas, J. (2020). The coach–parent relationship and athlete development in elite youth hockey: lessons learned for conflict management. *The Sport Psychologist*, 34 (2), 143–152. doi:10.1123/tsp.2019-0130.
- Quebec Major Junior Hockey League. (2022). QMJHL releases 2022–23 regular season schedule. Verkkosivu. Viitattu 8.2.2023. <https://en.letitan.com/article/qmjhl-releases-2022-23-regular-season-schedule>.
- Rovio, E. (2020). Ryhmäilmiöt. Teoksessa L. Matikka & M. Roos-Salmi (toim.) Urheilupsykologian perusteet. 3. uudistettu painos. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 309–325.
- Rovio, E. (2009a). Ryhmän kiinteys eli koheesio. Teoksessa E. Rovio, T. Lintunen & O. Salmi (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 155–178.
- Rovio, E. (2009b). Tavoitteellinen ryhmätoiminta. Teoksessa E. Rovio, T. Lintunen & O. Salmi (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 127–154.
- Rovio, E., Eskola, J., Kozub, S., Duda, J. & Lintunen, T. (2009a). Can high group cohesion be harmful? A case study of a junior ice-hockey team. *Small Group Research* 40 (4), 421–435. doi:10.1177/1046496409334359.
- Rovio, E., Nikkola, T. & Salmi, O. (2009b). Ohjaaminen ja ryhmäilmiö. Teoksessa E. Rovio, T. Lintunen & O. Salmi (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 283–316.

- Rovio, E. & Saaranen-Kauppinen, A. (2009). Ryhmädynamiikka ja ryhmän suhdejärjestelmät. Teoksessa E. Rovio, T. Lintunen & O. Salmi (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 59–85.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Rovio, E. (2009). Päätöksenteko ja suorittaminen ryhmässä. Teoksessa E. Rovio, T. Lintunen & O. Salmi (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 31–58.
- Salmi, O., Rovio, E. & Lintunen, T. (2009). Ryhmä kehitystä ohjaavia voimia. Teoksessa E. Rovio, T. Lintunen & O. Salmi (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 87–122.
- Spink, K., Nickel, D., Wilson, K. & Odnokon, P. (2005). Using a multilevel approach to examine the relationship between task cohesion and team task satisfaction in elite ice hockey players. *Small Group Research* 36 (5), 539–554. doi:10.1177/1046496405275229.
- Sturges, A. J. (2022). Junior hockey's impact on psychosocial development. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 1–25. doi:10.1080/19357397.2022.2084323.
- Suomen Jääkiekkoliitto. (2016). Vuorovaikutus ja johtaminen- luento. Verkkosivu. Viitattu 2.2.2023. <https://slideplayer.fi/slide/11290631/>.
- Suomen Jääkiekkoliitto. (2022). Sarjatoiminta. Verkkosivu. Viitattu 8.2.2023. <http://www.finhockey.fi/index.php/joukkueelle/sarjatoiminta#sarjojen-pelaamistavat-miehet-naiset-ja-u16-u22-nuoret>.
- Teittinen, T. (2012). Millainen on hyvä valmentaja? Teoksessa V. Koho & S. Luukkainen (toim.) Jääkiekon ytimessä – lajitietoa harrastajille ja ammattilaisille. Helsinki: UNIpress, 119–137.
- Tiikkaja, J. (2016). Jääkiekon lajiantalyysi ja valmennuksen ohjelmointi. Teoksessa A. Mero, A. Nummela, S. Kalaja & K. Häkkinen (toim.) Huippu-urheiluvalmennus. Lahti: VK-Kustannus Oy, 564–579.
- Tyni, M. (2012). Jääkiekko osana suomalaista yhteiskuntaa. Teoksessa V. Koho & S. Luukkainen (toim.) Jääkiekon ytimessä – lajitietoa harrastajille ja ammattilaisille. Helsinki: UNIpress, 9–19.
- Urquhart, D., Bloom, G. & Loughhead, T. (2020). The development, articulation, and implementation of a coaching vision of multiple championship-winning university ice hockey coaches. *International Sport Coaching Journal* 7 (3), 335–346. doi:10.1123/iscj.2019-0096.

- Vissek, A. & Watson J. (2005). Ice hockey players' legitimacy of aggression and professionalization of attitudes. *The Sport Psychologist* 19 (2), 178–192. doi:10.1123/tsp.19.2.178.
- Western Hockey League. (2022). WHL announces 2022-23 regular season start date and 2022 pre-season schedule. Verkkosivu. Viitattu 8.2.2023. <https://whl.ca/article/whl-announces-2022-23-regular-season-start-date-and-2022-pre-season-schedule>.